

Balleti mõistmiseks pole vaja kavalehte

4 Päevaleht 18. III 1994

Täna esietendub Estonia Teatris kolmest teosest koosnev balletiõhtu — "Blues. Tütarlaps ja surm. Elu kui unistus", mille koreograafiks on Ameerikas sündinud, Inglismaal hariduse saanud ja kogu maailmas töötav koreograaf ROBERT NORTH. Meil tõi need balletid lavale JULIAN MOSS, tema assistent, kes viimastel aastatel ongi põhiliselt Robert Northi teoste lavaletoomisega tegelnud. Ühe pingelise proovipäeva järel sündis jutustamine lühiballettide repetiituri SAIMA KRANIGI ja Julian Mossi vahel.

Räägi, palun, natuke endast. Teame, et oled inglaine, sündinud Londonis ...

Sündisin Londoni lähedal. 15-aastasena läksin Londoni Kaasaegse Tantsu Kooli.

Mõttega tantsijaks saada?

Tegelikult tahtsin näitlejaks. Viieteistkümnesevana nägin koos sõbraga Londoni Kaasaegse Tantsu Teatrit ja me mõlemad otsustasime just sellesse teatrisse pääseda. Mina läksin sinna tööle 1982.

Kõlab väga lihtsalt — "läksin ja ühinesin". Kindlasti oli nii koolis kui ka trupis tihe konkurents.

Muidugi pidime palju töötama, keha pidi tantsimiseks valmis olema.

Lisaks, loomulikult, talent! Millal kohtusid Robert Northiga?

Enne Kaasaegse Tantsu Kooli õppisin koolis, mida ma just eriti ei armastanud. Seal aga kohtasin Roberti naist. Temalt kuulsingi Robert Northist. Robert õpetas Kaasaegse Tantsu Koolis moderntantsu. Tol ajal oli ta Londonis Ramberti kooli kunstiline juht, otsis tantsijaid ja pakkus mullegi kohta. Samas oli mul kahju

Kaasaegse Tantsu Teatrist lahkuda. Kui peaksin praegu uuesti otsustama, läheksin koos Northiga. 1983. tuli ta "Kaasaegsesse" tagasi ja me esinesime New Yorgis.

Kogu kompaniiga?

Jah, esitasime seal "Tütarlast ja surma", mis oli Roberti viimane ballett Londoni "Kaasaegses". 1988. aastal tundis Robert minu tegemiste vastu huvi, küsis, kas ma tahaks tema assistendina töötada. Nii läksingi Ameerikasse, et lavastada seal tema "Trooja mängu". Mind kutsuti tagasi, tantsisin seal neli kuud. Pidin ka Balanchine'i tantsima, kuigi polnud enne laval klassikat teinud. Niisiis tantsisin *Allegro Brilliant'i* ja *Serenadi* 28-aastasena.

Mis sai pärast Ameerikat?

Läksin "Kaasaegsesse" tagasi, seal on ju minu kodu. Robert palus mul Rootsisis "Trooja mängu" lavastada. Sellest alates olen kogu maailmas lavastanud tema ballette. Göteborgis kohtasin oma tulevast naist, ta tantsib sealses teatris. Paralleelselt olen tegeelnud ka pedagoogitööga.

• JULIAN MOSS proovisaalis.

Mitu korda oled Sa "Trooja mängu" lavale toonud?

16 või 17 korda.

Aga "Tütarlast ja surma"?

Viis korda. Aga "Elu ja unistus" lavastan esmakordselt Estonia Teatris. See ballett on vaid 12 kuud vana.

Miks valisid just Robert Northi? Mis köitis tema koreograafias?

Algul oli ta mu hea sõber ja kutsus mind oma ballettidest tantsima. North on väga musikaalne, sensitiivne, leiab, et tants, liikumine ise peab ka *story* edasi andma. On nii palju ballette, kus lugu jutustatakse ette ning muusika ja tants ei saa nagu omavahel kokku. Tema ballettidest on klassikaline ja modern

koos. Ta on nagu kaks poolust kokku liitunud ja saavutanud sellega keskmise.

"Tütarlaps ja surm" oli Northi teine ballett, milles tantsisin, ja minu arvates on see üks ilusamaid ballette, mida üldse näinud olen. See mõjus mulle tantsideski väga emotsionaalselt. Liikumise ideed on selged, vaataja ei vaja kavalehte. Tants on ju visuaalne kunst, mitte raamat.

Marta Graham, keda austan üle kõige, on õelnud, et tants on ainus kunstivorm, mis on salvestatud kõikides teistes kunstivormides: muusikas, arhitektuuris, skulptuuris, maalits ... Ballett eksisteerib vaid sel hetkel, kui ta sünnib. Foto, videod, see on juba midagi muud.

Minu teada oled töötanud kõikidel kontinentidel, väl-

ja arvatud Antarktika ...

Ma ei ole kunagi olnud Austraalias. Pidin Uus-Meremaal lavastama "Trooja mängu", aga neil pole piisavalt raha. See on ju nii kauge sõit.

Aasta tagasi jõulude ajal tegin Lõuna-Aafrikas "Trooja mängu". Ameerikas ja Euroopas olen palju lavastanud. Nüüd olen Eestis ...

Mida ütled Eesti kohta?

Mul on väga huvitav. Teadsin Eestist ennegi, sest mu naine käis Göteborgi balletiga siin 1991. a. Tema jutu peale närvitsesin küll veidi, kuidas siinsetes oludes hakkama saan. Aga vahepeal on ju asjad palju muutunud ja Estonia Teater on töötav teater nagu paljud teised. Elu väljaspoolteatrit on ka huvi-

tav. Mul on tekkinud palju eesti sõpru. Kui kolme lühiballeti kunstnik Andrew Storer oli siin, käisime mitmetes restoranides, pubides: temagi hõiskas, et on väga tore.

Sina olid giid?

Jah, nüüd ma juba tunnen Tallinna.

Kas Lääne kompaniides on lihtsam töötada?

Ei tarvitse olla. Praegu on igal pool rahaprobleem. Nüüd on kuues aasta, mil ma Robert Northi ballette lavastan. Kui alustasin, siis anti mulle "Trooja mängudeks" neli nädalat, nüüd on see aeg lühenenud kahele ja poolele nädalale. Pectakse silmas äri. Muidugi peab olema *business*, aga ... See on suur AGA — kunst ei saa olla äri objekt.

"Trooja mängud" pole nii suure koosseisuga ballett nagu "Elu unistus".

Tegime siin kolm balletti üheksa nädalaga, st. ühele balletile kulus kolm nädalat. See on suur kompliment Estonia Teatri balletitrupile. olen pessimistlik optimist ja loodan, et need balletid toovad ka noore publiku saali. Teater on ju midagi hoopis paremat kui televisioon, kust mina vaatan põhiliselt uudiseid, ja needki on viimasel ajal enamasti halvad. Teater ei tohi muidugi tegelikult ignoreerida, kuid ta saab anda midagi hoopis paremat ja ilusamat kaasa.

Vestluse kirjutas üles
MARE PÖLDMÄE